

NAGY JÓZSEF

Lépések az egyetemmé válás felé (Eszterházy Károly Főiskola 1992–2002)

A főiskola fennállásának 50. évfordulójára 1998-ban kiadott kötet lényegében az 1990-es évek végéig tárgyalja a főiskolai eseményeket, mégis úgy érzem, hogy különösen az 1990-es években bekövetkezett változások megértéséhez szükséges néhány problémát bővebben kifejteni. Egyik ilyen a hallgatói létszám, illetve egyáltalán a főiskolán mint intézmény fennmaradásának a kérdése, a másik a felsőoktatási integráció, a harmadik a főiskolai oktatók felkészültségi szintje és képzettsége.

Mint 50 éves kiadványunkból láthattuk (107. o.) az 1970-es évektől kezdve a hallgatói létszám fokozatos fejlődése volt megfigyelhető, s az összlétszám 1986-ra elérte az 1600 főt. Itt azonban bizonyos stagnálás, majd 1989–90-ben némi visszaesés következett be. Az utolsó szocialista kormányok Európához közeledve elismerték ugyan lemaradásunkat az értelmiségi-képzésben, de takarékosági szempontból mégis inkább úgy gondolták, hogy a képzési helyek csökkentésével, a főiskolák megszüntetésével, s az egyetemi hallgatói létszám kiterjesztésével csökkenteni tudják a kiadásokat. Az 1980-as évek második felében a rendszer válságának kiteljesedése idején, ha fel is röppentek ilyen tervek, megvalósulásuktól nem lehetett komolyan tartani. Ekkor az országban 5 tanárképző főiskola működött (Eger, Budapest, Szombathely, Szeged, Nyíregyháza) összesen több mint 7000 hallgatóval, s ilyen létszámnövekedést a tanárképző egyetemek nem bírtak volna felvállalni.

Jelentkezett azonban egy ennél sokkal reálisabb veszély. A gazdasági élet, különösen az ipari termelés hanyatlásával csökkent a műszaki értelmiség iránti kereslet. A Miskolci Egyetem, amely eredetileg nehézipari műszaki egyetemként alakult meg és magas szintű felvételi és képzési követelménye volt, az 1980-as évek közepén már kénytelen volt a 120 pontos felvételi rendszerben 75–80 pontig lemenni, hogy felvételi keretét be tudja tölteni. Az egyetem vezetői kellő időben felfigyeltek a várható problémákra és már az 1980-as évek első felében megszervezték a jogi kart, majd pár évvel később a közgazdasági kart, 1990-ben pedig a bölcsészkart. A nehézipari műszaki egyetemnek sem tárgyi, sem személyi feltételei nem voltak adva ilyen tudományágak oktatásához. Az egész szervezet mögött azonban ott állt ekkor már fél évszázados múltjával a Miskolci Egyetem, amely a rendszerváltás utáni kormányok számára is jelentős felsőoktatási bázis volt, s amely létével garanciát nyújtott a társadalomtudományi karok kifejlődéséhez is. A miskol-

ci példát követve egyetemi végzettséget nyújtó humán tanári szakokat indított a veszprémi vegyipari egyetem és a gödöllői agrártudományi egyetem is. Az 1990 után megalakult egyházi egyetemek ugyancsak képeztek tanárokat is. Mivel ezek az intézmények középiskolai tanári oklevelet adtak, komoly kihívást jelentettek a tanárképző főiskolák számára.

A rendszerváltás után a főiskolák intézményes megszüntetésétől már nem kellett tartani. Az Európai Unió felé kacsintgató Antall-kormány látta, hogy az európai átlaghoz képest is lemaradás van az értelmiség százalékarányában, a cél tehát a felsőoktatás szélesítése volt. A demokratikus rendszer csökkentette a központi irányító szervek beleszólását az intézmények életébe, valóságosan fejlesztették az intézményi demokratizmust, s az egyetemek-főiskolák autonómiáját. Nálunk is ez könnyebbítette meg új szakok indítását, tanszékek szétválását, vagy új tanszékek létrehozását. A kormány szeme előtt azonban nem is a nagy múltú európai egyetemek példája, hanem a több tízezer fős amerikai campusok lebegtek.

Ez a személet indította el a felsőoktatási intézmények integrálódási folyamatát is. A jelszó az volt, hogy a magyarországi túlzottan differenciált felsőoktatás nem felel meg az európai normáknak, s a felsőoktatás továbbfejlesztéséhez segítyeket, vagy kölcsönöket csak szerkezeti átalakítás után kaphatunk. Először regionális keretekben gondolkodtak, s Miskolc székhellyel így jött létre az Észak-magyarországi Universitas, amely elsősorban a Miskolci Egyetemre épült, de a sárospataki tanítóképzőtől az egri főiskolán keresztül mindenki bele tartozott. Ez az egyesülés még a felsőoktatási intézmények laza hálózata volt, amelyben minden intézmény megtartotta önállóságát. Mindenki előtt világos volt azonban, hogy ez csupán az első lépés az integráció felé.

1992 tavaszán és nyarán folytak az egyeztető tárgyalások a Miskolci Egyetem és az Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola megbízottai között az Universitas megalapításáról. Az egri tárgyaló fél úgy képzelte el, hogy minden eddigi szakját megtartva, bölcsész- és természettudomány karral, egyetemi szintű képzéssel, teljes egyenjogúsággal csatlakozik az Észak-magyarországi Universitashoz. A Miskolci Egyetem képviselői egyelőre nem tárták fel teljesen szándékukat. Viszont 1992 tavaszán a MKM jóváhagyásával 5 szakkal beindították a bölcsészképzést. A tervezett Universitasnak a Miskolci Egyetem által összeállított Alapító Okiratát 1992. október 16-i ülésen tárgyalta meg a főiskola szenátusa. Ebből az iratból már világosabban lehetett látni a Miskolci Egyetem távolabbi célját. Az okirat bevezető részében többek között ez olvasható:

- A Miskolci Egyetemen a Művelődési és Közoktatási Minisztérium engedélye alapján az 1992/93. tanévben a nyelvtanári képzés tovább-

vitele mellett 5 szakon beindult a bölcsészképzés, 2 évfolyamon összesen 631 fővel.

- Az MKM vezető munkatársai a kar alapításával kapcsolatosan arra kötelezték a Miskolci Egyetemet és az Eszterházy Károly Tanárképző Főiskolát, hogy képzési profiljuk szélesítését egyeztessék és tegyenek lépéseket a két intézmény egy Universitas keretében történő együttműködésére.
- Ezen feladat teljesítése érdekében a két fél az Észak-magyarországi Universitas létrehozásán túlmenően további egyeztetést végez.

Különösen ez utóbbi két bekezdésből már sejteni lehet, hogy a minisztérium az Universitas laza keretein túlmutató szorosabb együttműködést képzel el. Még inkább kiderül ez az alapító okiratnak az intézmények együttműködéséről szóló fejezetéből:

- A képzési profil vonatkozásában a részt vevő intézmények minden képzési profilbővítés és szakindítás esetén egyeztetést vállalnak a társintézmények későbbiekben létrehozandó testületeivel.
- Az oktatási együttműködésben prioritást kell kapnia a bölcsészképzés integrált felfuttatásának, természettudományi kar együttes alapításának és a többlépcsős képzési rendszer intézményi együttműködéssel történő bevezetésének.
- A társintézmények a többlépcsős képzés bevezetése során biztosítják a főiskolai diplomák megszerzését követően az illeszkedő feltételrendszer kidolgozásával az egyetemi szintű diploma megszerzésének lehetőségét. Ehhez vállalják a meglévő szakok követelményrendszerének illesztését.

Érthető, hogy a főiskolai szenátus tagjait nem töltötte el nagy lelkesedéssel ez a terv. Hiszen a „többlépcsős képzési rendszer” azt jelenti, hogy a főiskola megmarad főiskolának, legfeljebb az egyetem biztosítja „az egyetemi szintű diploma megszerzésének lehetőségét”. Az egri főiskolán ekkor már több mint négy évtizede folyt szaktanárképzés kiforrott tantervekkel és programokkal, tapasztalt tanári karral és komoly könyvtári háttérrel.

Az Alapító Okirathoz vitaindítóként dr. Orbán Sándor főigazgató fűzött néhány megjegyzést: „A felsőoktatási törvény tervezete és a 2000-ig szóló fejlesztési program 2 lényeges dologban állást foglalt. Az egyik az egységes tanárképzés, – ami azt jelenti, hogy egységes, egyetemi szintű tanárképzés bevezetésére kerül sor – az általános iskola felső tagozatára és a középiskolákra is egyetemi szintű tanárképzés lesz. Ez arra kell, hogy ösztönözze a főiskolát, hogy egyetemi szintű intézménnyé váljon. Másik lehetőség, hogy tanítóképzővé, vagy valamilyen más jellegű főiskolává alakuljon. A főiskola vezetése már korábban is az egyetemi szintű képzés mellett kötelezte el magát, ezt kellene véghez vinni. A 2000-ig szóló fejlesztési program bizonyos

mértékgig behatárolja lehetőségeinket, hiszen e szerint 6 tudományegyetemet kell Magyarországon létrehozni. Budapesten kettőt, Debrecenben, Szegeden, Pécsen és Miskolc–Eger központtal egy Észak-magyarországi Egyetemet. Az első lépésben egy olyan társaságot hozunk létre, amelyben még hosszabb ideig megmarad a benne lévő intézmények önállósága. Ez az első lépés, amit láttak a tisztelt szenátusi tagok. Majd valamikor – ez a kormány bizonyos ütemezésétől és határozataitól függ – alakulhat át egyetemmé”. (1992. október 16-i TŰ. jkv.-e 14–21. o.)

Az előterjesztés a szenátusi ülésen (tanácsülésen) nagy vitát váltott ki. Minden hozzászóló bírálta a tervezetet és féltette a főiskola önállóságát. El tudták képzelni a két intézmény közötti együttműködést, de csak paritásos alapon, és a két intézmény egyenrangúságának teljes tiszteletben tartásával. A tervezet azonban részletkérdésekkel nem foglalkozott, azokat a két intézmény közötti tárgyalások témájának tartotta. Végül is a szenátus az Alapító Okiratot 27:3 arányban elfogadta, azonban megbízta a főigazgatóságot, hogy a Miskolcnak küldendő válaszlevélben aggályaikat fogalmazzák meg.

Az egri vezetés kritikus hozzáállását látva tény, hogy a miskolci tárgyaló fél tett bizonyos kompromisszumos javaslatot. Javasolták, hogy mindkét intézményben működjön minden szak, azonban Egerben a hallgatók csak I–II. évfolyamon alapképzést kapnak, utána a III–IV. évfolyamot Miskolcon végzik, s aki a bölcsészdiploma mellé tanári képesítést is akar szerezni, az V. évfolyamra visszajön Egerbe. Ez lényegében életképtelenné tette volna mindkét intézmény szaktudományi ágait. Az egri tárgyalófél azt javasolta, hogy a bölcsészkar képzési helye Egerben legyen, a miskolci székhellyel felállítandó TTK-t pedig úgy kell megszervezni, hogy bizonyos szakok képzési helye Miskolcon, más szakoké Egerben legyen, s a tanárok átjárnak oktatni. Ezt a javaslatot viszont a miskolciak nem fogadták el.

Ezekről a vitás kérdésekről adott dr. Orbán Sándor rövid, általános tájékoztatást a szenátus 1992. dec. 19-i ülésén, amikor bejelentette, hogy „az Észak-magyarországi Universitas tagintézményei közül vezetők és munkatársaik december 3-án megbeszélésüket a főiskolán tartották. A vezetők elmondták az együttműködéssel kapcsolatos elképzeléseiket. A rendkívüli módon leegyszerűsített lényeg a közös karok létrehozásának kérdése volt. Elmondta, hogy ebben nem volt teljes egyetértés az intézmények között”. (1992. dec. 19-i TŰ. jkv.-e.)

Mivel a felsőoktatási intézmények tervezett koncentrációja és szerkezeti átalakítása erőteljesen érintette a tanárképző főiskolákat is, a tanárképző főiskolák Főigazgatói Kollégiuma 1992. június 25-én állást foglalt az egyetemi szintű tanárképzés mellett. Véleményük szerint a képzés 4 éves szakmai felkészítő és 1 éves pedagógiai szakaszból álljon. Egyetértettek a kreditrendszer bevezetésével is. A testület hangsúlyozta, hogy az átalakulás fo-

lyamatában csak olyan döntést tudnak elfogadni, amely a jelenlegi egyetemi-főiskolai tanárképzés értékeit megőrzi.

Az állásfoglalás szerint az átalakulásra az alábbi modellek javasolhatók:

- a tanárképző főiskola valamelyik egyetem pedagógiai karává válik,
- a tanárképző főiskola önálló egyetemmé válik,
- a regionális universitasba betagozódik,
- a tanárképző főiskola feladatai más intézménybe integrálódnak, vagy a képzési profil átalakul.

A Főigazgatói Kollégium reálisnak és kívánatosnak tartotta, hogy az egyetemes, egyetemi szintű tanárképzés az előző változatok szerint átalakult főiskolákon 1995-ben induljon meg. Egyes esetekben lehetőséget láttak korábbi kezdésre is. (1993. szept. 24-i TÜ. jkv-nek melléklete: Észak-magyarországi Regionális Felsőoktatási Fejlesztési Konceptió 8. old.)

Az Észak-magyarországi Univerzitasról, illetve ezen már túllépve a Miskolci Egyetem és az egri főiskola integrációjáról 1993-ban tovább folytak a tárgyalások. Február első napjaiban az Univerzitas elnöke és ügyvezető igazgatója járt Egerben. Dr. Orbán Sándor főigazgató társaságában felkeresték dr. Ringelhann György polgármestert és tájékoztatták az Univerzitas előkészítő munkáiról. Ezt követően a B épületben az egri természettudományos tanszékek vezetői tárgyaltak a Miskolcon felállítandó TTK-s tanszékek vezetőivel „a közös egyetemi szakok indításának lehetőségeiről”. (1993. febr. 5-i TÜ. jkve.) Az 1993. március 26-i szenátusi ülés megvitatta és módosításokkal elfogadta az Univerzitas szervezeti és működési szabályzatának tervezetét és az alapszabály kiegészítését. (1993. március 26-i TÜ. jkve.) 1993. június 10-én Egerben ülésezett az Észak-magyarországi Univerzitas igazgatótanácsa és egy 2000-ig szóló tervezetben megtárgyalták az észak-magyarországi regionális egyetem kialakításának tervezetét, amelyet az igazgatótanács elfogadott (1993. jún. 16-i TÜ. jkve. dr. Orbán Sándor szóbeli tájékoztatója). Az itt elfogadott regionális terv még májusban készült el, s így nem vehette figyelembe az országgyűlés által júliusban elfogadott és 1993. aug. 3-án hatályba lépett 1993. LXXX. törvény rendelkezéseit.

Ezt a tervezetet tárgyalta meg és fogadta el a főiskolai szenátus 1993. szeptember 24-i ülése. (Az 51 oldal terjedelmű anyag címe: Észak-magyarországi Regionális Fejlesztési Konceptió. Észak-magyarországi Univerzitas egyesülés. Összeállította dr. Szabadsfalvi József és dr. Tihanyi László. Az egri főiskola részéről az Univerzitas igazgatótanácsának tagjai voltak dr. Pócs Tamás és dr. Kiss Péter. Az előterjesztés fő fejezetei: 1. A felsőoktatás általános helyzete; 2. A régió felsőoktatásának jelenlegi helyzete; 3. A regionális egyetem koncepciója; 4. Átalakulási folyamat. – Az előterjesztés teljes anyaga az 1993. szeptember 24-i TÜ. jegyzőkönyvének mellékleteként megtalálható. A tanácsülés jegyzőkönyve a 13. oldaltól a 26.

oldalig foglalkozik a vitával.) Az előterjesztésnek különösen a 38–41. oldala foglalkozott a két intézmény közötti szervezeti és működési alapelvekkel és a képzési profillal. A jobb megértés érdekében szükségesnek látom ezek egy részét szó szerint közölni:

„Közismert, hogy a régióra hosszú időn keresztül az egyoldalú iparszerkezet, és sajnálatosan egyoldalú szak- és felsőoktatási képzés volt jellemző. A képzési profil bővítése érdekében a Miskolci Egyetemen már az elmúlt évtizedben beindították a jogász- és közgazdászképzést. A közelmúltban hasonlóan jelentős hatású lépés volt a bölcsészettudományi képzés beindítása. Az elkövetkező időben egy regionális felsőoktatási együttműködés lehetővé teszi a bölcsészképzés kiszélesítését. További lehetőségeket jelent az a tény, hogy a Miskolci Egyetem műszaki karaihoz tartozó alaptárgyi tanszékeken, illetve az Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola természettudományi tanszékein a tárgyi és személyi feltételek jelentős mértékben adottak a természettudományos képzéshez. A természettudományos képzésbe kapcsolódhatna az MTA Bányászati Kémiai Kutatólaboratóriuma is. Ugyancsak jelentős lehetőségek rejlenek az egri főiskola művészeti és testnevelési képzési profiljában.” (39. o.)

„Sajnálatos tény, hogy az országos fejlesztési elképzelések és a felsőoktatási törvény előkészítő munkálatai során sem kristályosodtak ki a képzési formák korszerűsítésének alapelvei. Egyik oldalon van a jelenlegi, illetve az elmúlt évtizedek gyakorlata: kötött tantervű oktatás, míg a másik oldalon a többkimenetelű és a tanszabadságnak jelentős teret adó angolszász oktatási gyakorlat található. – Az alapelvek között szereplő rugalmas felsőoktatás nehezen képzelhető el a kötött tantervű képzés fenntartása mellett, ugyanakkor megfelelő szervezettség híján a széleskörű tanszabadság bevezetése katasztrófához vezethet. A továbbiakban egy kompromisszumos megoldást javaslunk, de hangsúlyozzuk, hogy ez nem a szakemberek hivatalos javaslata. – Több szempontból is indokoltnak látjuk, hogy az egyetemi szintű képzés két részből, egyetemi alapképzésből (szakoktól függően 2–4 éves), illetve szakosító képzésből álljon. Az egyetemi alapképzésnek a szakmai alapismeretek átadása mellett általános értelmiségi nevelő funkciója is van. Az alapképzési szakaszban a heti óraszám lehetőleg ne haladja meg a 25–30 órát. A javasolt rendszernél a jelenlegi merev, félévenkénti követelményrendszert fel lehet váltani a képzési szakaszokra vonatkozó, kreditrendszerű követelményrendszerrel. Az első képzési szakaszt a hallgató választása szerint záróvizsgával, illetve egyetemi alapidiplomával lehet lezárni. Ebből a képzési szakaszból csak az előírt követelményrendszer teljesítése esetén léphet tovább a hallgató.” (39–40. o.)

„Természet- és bölcsészettudományi képzés

A természet- és bölcsészettudományi képzés szervesen kapcsolódna a tanárképzéshez. A meghirdetett szakok többségénél 4 éves tudományterületi alapképzés után a hallgatók alapidiplomát szereznek. További egyéves képzés keretében vagy szakirányú specializációra, vagy pedagógiai és szakmódszertani tanulmányok elsajátítására nyílna lehetőség. Szakirányú képzés esetén szakdiplomát, pedagógiai tanulmányok esetén tanári diplomát kapna a hallgató. Bármely képzési szintre ráépülhet 3 éves tudományos (nappali) képzés, amely tudományos (doktori) fokozat megszerzését teszi lehetővé.

Lehetőséget kell biztosítani, hogy a hallgatók más tudományterületről is választhassanak szakpárt, vagy kiegészítő modult, továbbá lehetővé kell tenni egyetemi és főiskolai szakok párosítását is.

Az egyetemen belül az azonos képzési szintek között biztosítani kell az átjárhatóságot és az áthallgatást, a különböző képzési szintek között pedig a kapcsolódást, a tanulmányok folytatását.

Cél, hogy az egyes oktatási-kutatási központokban specializált képzési profilok alakuljanak ki, amelyek a történelmi és kulturális hagyományokra épülnek.

Azonos szakok oktatása különböző oktatási-kutatási központokban (városban) is lehetséges, de az oktatás azonos tantervre épüljön. Ilyen esetekben a választható tárgyaknál jelenjenek meg a helyi specifikumok.

A fejlesztések során nem lehet cél párhuzamos képzési és tanszéki struktúrák kialakítása, de a jelenleg már meglévő párhuzamosságok erőltetett felszámolása sem javasolható. A párhuzamosságok elkerülhetők a tanszékek specializációjával.

Az egri és miskolci intézmények érintett tanszékei által közösen kidolgozott javaslat – a létesítendő Természettudományi Karon – az alábbi egyetemi szintű közös szakok indítását irányozza elő:

- (egyszakos) matematikatanári szak,
- (egyszakos) fizikatanári szak,
- (egyszakos) kémiatanári szak,
- matematika–fizika tanári szak,
- matematika–kémia tanári szak,
- kémia–fizika tanári szak,
- alkalmazott matematikus szak,
- vegyész szak.

A képzés a biológia, földrajz és informatika szakokon csak az egri intézményi székhelyeken folya. A tervezett hallgatói létszám a közös szakoknál évfolyamonként és szakonként 1-1 tanulócsoporthoz (20–25 fő), azaz összesen 180–200 fő.

A közös bölcsészképzést az érintett tanszékek az alábbi ütemezésben kívánják beindítani

- 1993 szeptemberétől magyar nyelv és irodalom, történelem, angol nyelvtanári (10 féléves), német nyelvtanári (10 féléves),
- 1994 szeptemberétől amerikai, francia, orosz nyelvi szakon.

A közös egyetemi szintű képzés párhuzamosan fog folyni a miskolci és az egri intézményi székhelyeken. A tervezett hallgatói létszám a közös szakoknál évfolyamonként és szakonként 1-1 tanulócsoport (20–25 fővel), azaz összesen 250 fő”. (40–41. o.)

(*Megjegyzés: A bölcsészszakok 1993-as indításával elkéstek, a természettudományi szakoknál pedig csak a tervezésig jutottak el.*)

Figyelemre méltó még a tervezet utolsó (49. o.) oldala, amely az „Átalakulási folyamat” elképzelését tartalmazza:

„Az átalakulási folyamat a két legnagyobb felsőoktatási intézmény, a Miskolci Egyetem és az Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola esetében a legösszetettebb. Javaslatunk szerint két időbeli szakaszt indokolt megkülönböztetni:

- átmeneti szakaszt a regionális egyetem megalapításáig, valamint
- a regionális egyetem működésének kezdeti szakaszát.

Az átmeneti szakasz a regionális egyetem megalakításának és előkészítésének az időszaka. Annak érdekében, hogy ez a munka folyamatosan és nagyobb zavaroktól mentesen mehessen, a két intézménynek a regionális egyetem megalakítását célzó szándéknyilatkozatot és egy részletes együttműködési szerződést indokolt aláírni. Az együttműködési szerződésben rögzítenék mindazokat a feladatokat és garanciákat, amelyek a közös képzési formák kidolgozásához, engedélyeztetéséhez, személyi és tárgyi feltételeinek biztosításához szükségesek. A teljesség igénye nélkül felsorolunk néhány feladatot, amelyet az átmeneti szakaszban közösen kell végezni:

- a bölcsész szakok szétosztása, tantervek kidolgozása, engedélyeztetése,
- a természettudományi szakok szétosztása, tantervek kidolgozása, engedélyeztetése,
- közös folyamodvány bölcsészeti és természettudományi kar alapítására,
- különböző képzési programok és tanszékek (intézetek) akkreditációja,
- az intézmények átalakítása,

- a regionális egyetem szervezeti struktúrájának kialakítása, elfogadtatása.

Az átmeneti szakaszban több lépés csak a Miskolci Egyetem jogállásához kötve hajtható végre (pl. egyetemi kar alapítása), azért alapvető jelentősége van azoknak a garanciáknak, amelyek megakadályozzák a hátrányos helyzetek kialakulását a főiskola számára.

A második szakaszban – a regionális egyetem működésének megindulása után – bizonyára még több évre lesz szükség ahhoz, hogy az új szervezeti formában a működés zavartalan legyen, és az egységes egyetemi képzés személyi és tárgyi feltételei maradéktalanul megteremtődjenek. Ebben a szakaszban már a felsőoktatási törvény és a regionális egyetem szervezeti és működési szabályzata megfelelő keretet biztosíthat a fejlődéshez.”

Figyelemre méltó, hogy 1 éves vita és tárgyalások után a miskolci tárgyalópartnerek sokkal reálisabb és megértőbb képet alkottak az egri főiskolai képzésről. Ezt a fokozottabb megértést azonban az is indokoltta tette, hogy a bölcsészképzés beindítása ellenére még 1993-ban is csak Bölcsészeti Intézet működött és a kar elismertetéséhez jól jött volna az egri társadalomtudományi tanszékek támogatása is, a természettudományi kar létrehozása és megszervezése pedig az egri természettudományi tanszékek nélkül elképzelhetetlen volt.

Az 1993. szeptember 24-i szenátusi ülés hosszasan vitatta az előterjesztést. Abban mindenki egyetértett, hogy a korábbiakhoz képest pozitív változás történt a miskolci állásfoglalásban, de így is sok homályos pont maradt a megfogalmazásban. A vita – érhető módon – elsősorban a leendő bölcsészképzés körül volt. A hozzászólók nem értették a közös, de mégis átmeneti képzési rendszert, a tervezett kétlépcsős képzést, egyáltalán az egri főiskola helyét az egyetemi struktúrában. Többen megkérdőjelezték a miskolci bölcsészszakok létjogosultságát tárgyi és személyi szempontból (dr. Hauser, dr. Kaló, dr. Szentesi), javasolták, hogy a bölcsészkar dékanátusa egyértelműen Egerben legyen. Ez a kétközpontúságból természetesen adódna és „távlatilag is lehetőséget nyújtana arra, hogy ne az legyen, hogy az egri főiskola a Miskolci Egyetem kihelyezett tagozatává degradálódik” (dr. Szentesi). Dr. Hauser Zoltán szerint csak pozícióból lehet tárgyalni. „Ha nincsenek a főiskolának pozíciói, akkor irreális pozícióból butaság tárgyalni, viszont szerinte a bölcsészkar területén reálisak Eger lehetőségei”.

Dr. Pócs Tamás, aki a tárgyalóbizottságok egri résztvevője volt, kompromisszumot javasolt, mert meggyőződése szerint Miskolc úgyis keresztül viszi az akaratát nélkülünk is. „Ha a főiskola szenátusa mereven ragaszkodik bizonyos kérdésekhez, akkor annak csak az lesz az eredménye, amit az elmúlt két évben már többször is megkaptak, sőt ez a minisztériumban is úgy jelent meg, hogy az egri főiskola nem hajlandó tárgyalni, ezért ezt le kell

venni napirendről.” Felkérte dr. Nagy Sándort, a bölcsész szakcsoport vezetőjét – aki ugyancsak részt vett a tárgyalásokon –, mondja el véleményét. Dr. Nagy Sándor kifejtette, hogy „az eddigi tárgyalások eléggé egyértelműen meggyőzték arról, hogy a rektor úr ebben a tekintetben nem enged. Fel sem merülhet az, hogy Miskolcon legyen bölcsészkar. Tehát itt a szenátus medítálhat központról, s egyéb dolgokról, szerinte ennek a Miskolci Egyetemnek bölcsészkarra lesz”.

Hosszas vita után a tervezetet dr. Orbán Sándor főigazgató javaslatára kiegészítésekkel a főiskolai szenátus két tartózkodás ellenében egyhangúlag elfogadta. (Szenátusi határozat a dolgozat végén mellékelve.)

Mint már említettem, a regionális terv kidolgozása után és a szenátusi ülés előtt jelent meg az 1993. évi LXXX. törvény a felsőoktatásról, amely megtartotta a kétlépcsős felsőoktatási rendszert, de a képzési szintek meghatározásánál nem volt egyértelmű. (A törvénynek 2002-ig számos korrekciója volt. Fontosabbak: 1996. július 3-i törvénymódosítás, 1996. évi LXI. tc.; 1999. évi LII. törvény). A törvényt lehetett úgy is értelmezni, hogy a főiskola előtt megnyílik az egyetemi képzés lehetősége, ugyanakkor személyi vonatkozásban a főiskolai tanári kinevezéseket is akadémiai doktori fokozathoz kötötte, ami különösen az egyetemi akkreditációt szinte elképzelhetlenné tette. Ez is befolyásolta a szenátusi szavazást, mivel feltételezhető volt, ha a Miskolci Egyetemnek az ottani bölcsész szakokat sikerült akkreditáltatni, akkor az ilyen szakokon képző főiskolai tanszékek is megindíthatják az egyetemi képzést. Hogy a törvény értelmezésével nemcsak Eger volt így, mutatja, hogy az 1993. december 14-i tanácsülésen dr. Orbán Sándor főigazgató szóbeli tájékoztatást adott a Főigazgatói Kollégium utolsó üléséről, ahol terveket fogadtak el az 5 éves képzésre való áttérésről.

Részben ilyen okok miatt történtek meg 1993 őszén az intézeti szervezések is. A felsőoktatási törvény megjelenése után még úgy látszott, hogy a főiskolákon is lesz lehetőség karok szervezésére. A minisztérium végül is ezt nem engedélyezte, de hozzájárult ahhoz, hogy intézetek jöjjenek létre. Az így létrehozott intézetek nem voltak azonosak az egyetemeken működő intézetekkel, de bizonyos mértékig decentralizálták az intézmény vezetését és közbülső lépcsők voltak a főigazgatóság és a tanszékek között. 1993 őszén már 25 tanszék működött a főiskolán, s részben tanszékek szétválásával, részben újabb, nem tanári szakok indításával újabb tanszékek létrehozása is várható volt. A főigazgató által létrehozott szervezőbizottság – figyelembe véve a későbbiekben esetleg létrejövő kari szervezetet – négy intézet felállítására tett javaslatot (bölcsészeti, természettudományi, társadalomtudományi, tanárképzési), a tanszékvezetői tanács ezt 7-re emelte, az 1993. december 17-i tanácsülés végül 8 intézet létrehozásában állapodott meg. (1993. december 17-i TŰ. jkv-e.) A 8 intézet létrehozását a tanács elsősorban azzal

indokolta, hogy ezek a kevesebb tanszéket átfogó szervek nagyobb információ birtokában jobban tudnak tárgyalni a miskolciakkal.

A Miskolci Egyetemmel folytatott tárgyalások ugyanis 1993 őszén és 1994 tavaszán is vontatottan bár, de haladtak. A legeredményesebb együttműködés a nyelvi tanszékek között volt. Az 53/1990/11.21./MT. rendelet ugyanis egységesen lehetővé tette mind az egyetemeken, mind a főiskolákon a 3 éves nyelvtanári szakok indítását. Ennek alapján a Miskolci Egyetem az angol, francia, német és orosz nyelvi lektorátusokon dolgozó oktatókból tanszékeket szervezett. Természetes tehát, hogy az együttműködéstől saját megerősödésüket is várták. A két intézmény orosz tanszékei már 1993 decemberében előterjesztették szakindítási javaslatukat 5 éves orosz nyelv és irodalom szakos tanár, illetve bölcsészek képzésére (1993. dec. 17-i T.Ü. jkve.). A közös Szláv Filológia Tanszék 17 oktatóval indult volna, közülük 3 rendelkezett kandidátusi fokozattal, 7 egyetemi doktor volt. Ezen a tanácsülésen szerepelt még egy szakindítási javaslat, amit dr. Kiss Péter főigazgató-helyettes nyújtott be. 1994 szeptemberétől „közös képzés indítását kérjük matematika, kémia és fizika szakon. Biológia és francia szakok indítását az Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola önállóan tervezi. A képzés időtartama 5 év (10 szemeszter). A biológia és francia szakos hallgatók képzését ezen 5 év alatt az Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola megfelelő tanszékei végzik Egerben. A matematika, kémia és fizika szakos hallgatók a felvétel után két évig (4 szemeszter) Egerben kapnak alapképzést. A 3., 4. évben (5–8. szemeszter) a Miskolci Egyetemen folytatják tanulmányaikat. Az 5. évben (9–10. szemeszter) választhat a hallgató, hogy Egerben vagy Miskolcon fejezi be tanulmányait”. (T.Ü. jkve.) A tanácsülés mindkét előterjesztést elfogadta.

A főiskolai tanács határozata ellenére ezek a szakindítási javaslatok nem mentek át a minisztérium szűrőjén. Ekkor már működött a Felsőoktatási Tudományos Tanács (FTT), amely különösen a főiskolák esetében következetesen igyekezett betartani a felsőoktatási törvény előírásait. A Miskolci Egyetemmel egyre lanyhulóbban folytak még tárgyalások, de közben az egyetemnek sikerült elfogadtatni a minisztériummal a bölcsészkar felállítását, s így egyre kevésbé volt érdekelve a főiskolával való kapcsolat fenntartásában. A főiskolák ugyan még nem tettek le az egyetemi képzésről, amit mutat az, hogy 1994. május 20-án a Szegeden megtartott Főigazgatói Kollégium az 5 éves egyetemi szintű képzésről tárgyalt, de ennek egyre kevesebb volt a realitása.

Az integrációs tervek egy szempontból feltétlenül hasznosak voltak a főiskola számára. A főiskola létének bizonytalansága, a degradálódás, vagy éppenséggel a megszűnés veszélye, másik oldalon pedig egy egyetemi perspektíva korábban nem tapasztalt tudományos pezsgést indított el. Aki tehette

tudományos fokozat megszerzésére, vagy meglévő tudományos fokozatának továbbfejlesztésére törekedett. Ezt a törekvést elősegítette az 1994. évi XLIV. tc. a Magyar Tudományos Akadémiáról, amely jelentős változásokat, bizonyos mértékig könnyítéseket vezetett be a tudományos minősítés rendszerében. 1994–1997 között 22 oktató szerzett tudományos fokozatot, vagy habilitált. A minőség biztosítása érdekében 1993-tól a főiskola vezetése is egyre több kvalifikált oktatót nevezett ki. (Csupán jellemző adat: 1998. január 1. – 2001. december 31. között 39 *egri főiskolai oktató* szerzett PhD, vagy magasabb tudományos fokozatot. 1998: 10 fő, 1999: 7 fő, 2000: 13 fő, 2001: 9 fő. személyügyi adat). A teljes munkaidős oktatói létszám csekély emelkedése mellett (1998: 233 fő, 2001: 248 fő) a tudományos minősítéssel rendelkező főállású oktatók aránya öt év alatt 14,7%-ról 30,1%-ra emelkedett.

1994. tavaszán vezető személyügyi kérdésben is döntenie kellett a főiskolai tanácsnak. Dr. Orbán Sándor főigazgatói megbízása 1994. július 31-én lejárt. A meghirdetett pályázatra 5 személy jelentkezett (dr. Zám Éva, dr. Kiss Péter, dr. Kárász Imre, dr. Illényi Domokos, dr. Vasas Joachim). A FT. 26 tagja közül 19 dr. Zám Évát támogatta, így felterjesztése alapján 1994. augusztus 1-jétől 1997. július 31-ig, 3 évre a MKM dr. Zám Évát nevezte ki főigazgatónak. (1997-ben dr. Zám Éva ismét megpályázta a főigazgatóságot, s a tanácsülés támogatásával a MKM 2001. július 31-ig ismét őt bízta meg a főigazgatói teendők ellátásával.) Főigazgató-helyettesek lettek dr. Hauser Zoltán, dr. Kaló Ferenc és dr. Pócs Tamás.

Az új főiskolai vezetés rendkívül nehéz helyzetben volt. A főiskola helyzete változatlanul bizonytalan volt, struktúraváltásra, új nem tanári szakok beindítására, egyes szakok egyetemi szintre emelésére volt szükség. A főiskola anyagi helyzete azonban rossz volt. A bevételes tevékenységből származó jövedelem csekély volt, költségvetési támogatást nem kaptunk, sőt az 1995 elején életbe léptetett Bokros-csomag létszámleépítést irányzott elő. A felmerült problémákat csak belső erőátcsoportosítással lehetett megoldani. Már 1994 szeptemberében megszűnt a 3 fős Politológia Tanszék, később pedig döntés született az ének-zene–karvezetés, a rajz szak, az orosz szak és a technika szak szüneteltetéséről. Ez az orosz és technika esetében a tanszékek megszüntetését is jelentette. (A meglévő évfolyamokat 1998-ig ki kellett futtatni.) Közben megindultak a tárgyalások, részben a főiskola, részben a minisztérium és az érsekség között a Líceum jogállásáról. Az érsekség ragaszkodott az egyházi tulajdon visszaadásához, a használat jogát azonban határozatlan időre biztosította a főiskolának. Ezek a tárgyalások azonban véglegesen csak évek múlva oldódtak meg.

1995-ben már egyre világosabb volt, hogy az integrációt a főiskola szeretné kikerülni. A Miskolchoz kapcsolódás ekkor már szinte teljesen lekerült a napirendről, azonban újabb érdeklődés mutatkozott a KLTE és a Gödöllői

Egyetem részéről. Igazán jó megoldást egyik sem jelentett. 1995 májusában Egerben járt Báthory Zoltán államtitkár-helyettes, akinek dr. Zám Éva felvesette az önálló egyetemi struktúra kérdését: „Elmondtuk a vendégnek, hogy véleményünk szerint a mostani tanárképző főiskolákat, vagy azok egy részét – ahol értelmes integráció nem jöhet szóba – tanárképző egyetemmé kellene átalakítani. Itt doktori, ill. PhD-képzés nem folya, csak szaktanárképzés. Ez a tanárképző egyetem 10 és 18 év közötti korosztályokra képezne tanárokat. Emellett olyan képzéseket is beindít a főiskola, amelyek nem nyújtanak tanári képesítést. Ez a „több lábbon állás” az intézmény számára is hasznos lenne, s a régió munkaerőigényeihez is kapcsolódna.” (1994. ápr. 15-i TÜ. jkve.)

Annak ellenére, hogy 1995-ben a felsőoktatási integrációval kapcsolatban látványos lépések nem történtek, a minisztérium nem tett le integrációs szándékáról és 1995 decemberében Frenyó V. László szerkesztésében megjelent egy „Integráció mint a felsőoktatás modernizációjának része” c. elaborátum, amelyet tájékoztatás céljából minden felsőoktatási intézménynek megküldtek. (Eredeti szöveg az 1996. jan. 18-i tanácsülés jkv-éhez mellékelve.) Ez tulajdonképpen két integrációs formát javasol: 1: Egyetemi (főiskolai) szövetség; 2: Az Ftb (3-4. §) által javasolt integrált (többkarú) egyetem. Kari szerveződés esetén az intézmény minden önállóságát elveszíti és jogosultsága az Universitasra száll, szövetség esetén az önállóság töredékei megmaradnak. Az intézményeknek 1996. január 20-ig kellett választ adni a Magyar Rektori Konferencia és a Főiskolai Főigazgatók Konferenciája által létrehozott integrációs bizottságnak az integrációs szándékokról.

Ezt a kérdést kellett megvitatni és eldönteni az 1996. január 18-i tanácsülésnek. Vitaindítójában dr. Zám Éva főigazgató elmondta, hogy „mindhárom észak-magyarországi egyetem megkereste a főiskolát. Mindhárom rektorral személyesen beszélt. Debrecen és Gödöllő szövetségi formát, Miskolc kari formát ajánlott fel. Két alapkérdés van: önállóak maradjunk, vagy integrálódjunk? Ha integrálódunk, akkor kihez? Elmondja, hogy csak az integrálódó intézmények számíthatnak fejlesztésre. Kérdéses, hogy érdemes-e csak tanárképzést folytató intézménynek egyedül maradni, amikor a tanárképzés létszáma csökken. Várhatóan 3 nagy egyetemi központ fog kinőni Kelet-Magyarországon: Miskolc, Debrecen, Gödöllő. Az integráció előnyeiről és hátrányairól szól. Elmondta, „hogy volt tanszékvezetői értekezlet, ahol minden tanszékvezető egyenként nyilatkozott. Senki sem akarta kockáztatni az egyedülmaradást. Teljes egyetértés alakult ki az ügyben, hogy szükséges integrálódni szövetségi formában”. Teljes volt a bizonytalanság. A Frenyó-féle írásbeli tájékoztatót minden főiskolai tanácsstag és tanszékvezető másolatban megkapta, ez azonban csak az integráció különböző lehetőségeit fejtegette és csak az integrálódók számára helyezett kilátásba támogatást. A miskolci javaslatot a tanácsülés most már teljesen elutasította, Debrecennel

kapcsolatban felmerült, hogy mivel felépítése és képzési struktúrája hasonló, a KLTE nem érdekelt az egri fejlesztésben. Mivel Gödöllőn agrárszakemberképzés folyik, elképzelhető, hogy Gödöllő támogatja Eger egyetemé fejlődését. A tanács egyhangúlag a szövetségi integráció mellett foglalt állást és 14 igen szavazattal, 4 nem ellenében a Gödöllővel való együttműködés mellett álltak ki. (1996. jan. 18-i TÜ. jkve.)

1996. július 3-án az országgyűlés elfogadta az 1996. évi XLI. tc-t, amely az 1993. évi LXXX. felsőoktatási törvény módosítása volt: a főiskolákat azonban ez sem hozta kedvezőbb helyzetbe, mert éppúgy doktori fokozathoz kötötte a főiskolai tanárok kinevezését, mint a korábbi, részletesebben szólt azonban a társulásokról, szövetségekről. A törvény 2. fejezet 4/A § paragrafus kimondja „Szövetségbe társult felsőoktatási intézmények legfeljebb két évig működhetnek szövetségi formában, azt követően alapító okiratuk benyújtásával többkarú felsőoktatási intézménnyé alakításukra kell javaslatot tenni”. Az 5. fejezet 12/A §-a pedig kimondja: „A felsőoktatási szövetség olyan teljes egyesülést célzó átmeneti társulási forma, melyet az Országgyűlés a szövetség létrejöttétől számított két éven belül egységes önálló felsőoktatási intézménnyé alakít át”.

A főiskola tanácsa 1996. szeptember 26-i ülésén tárgyalta meg most már a törvény ismeretében a csatlakozás kérdését. A tanács tagjai azonban változatlanul bizonytalanok voltak az állásfoglalásban. Végül a főigazgató 4 pontból álló variációt terjesztett a tanács elé, ebben kérve az állásfoglalást: 1. Aláírjuk-e most az integrációs pályázatot; 2. Egy évet halasszunk, de ne mondjunk le az integrációról; 3. Végleg mondjunk le az integrációs szándékról; 4. A Főiskolai Tanács megbízza a főigazgatót, ahogy a pillanatnyi információk alapján jónak látja, úgy döntsön. A tanács a 2. és 4. variációval értett egyet, s ezzel a döntés felelősségét a főigazgatóra hárította.

Ez a bizonytalanság nemcsak Egerre volt jellemző. Az MKM december végéig le akarta zárni az integrációs folyamatot, azonban szinte minden felsőoktatási intézmény félt feladni önállóságát. Különösen jellemző volt ez azokra az intézményekre, amelyeknek székhelye nem azonos városban volt. Ez volt az oka, hogy Dinya László helyettes államtitkár Egerbe látogatott és előadást tartott az integrációról. (1997. május 16-i TÜ. jkve.) Az 1997. október 31-i tanácsülésen ismét napirendre került az integráció kérdése. dr. Zám Éva főigazgató távollétében dr. Hauser Zoltán főigazgató-helyettes vezette a tanácsulást és szóbeli bejelentések között tájékoztatta a tanácsot a következőkről: „Az egységes tanárképzéssel kapcsolatban az év során több munkanyag jelent meg, ezek megtárgyalása, egyeztetése finisbe került. A főiskola életét jelentős mértékben meghatározó kormányrendelet megalkotása előtt állunk. Nincs egyetértés. A rendeletalkotás december 31-ig befejeződik. Az egységes tanárképzésben a tanárképző főiskolákat különös módon érintheti a

rendelet. Továbbra is megosztottak a vélemények a rendeletről”. (1997. október 31-i T.Ü. jkve.) A főiskola akkreditációja megtörtént, hivatalos értesítés azonban még nem érkezett.

Ez a tanácsülés hozott határozatot négy egyetemi szak indításáról is. Ezek: biológia, magyar, matematika, történelem. Természetesen a főiskola vezetése tisztában volt azzal, hogy az általunk legjobbaknak ítélt tanszékek is legfeljebb megközelítik az egyetemi oktatás megkívánt követelményeit, de sikeres pályázat esetén rendkívül nagy gondot kell fordítani ezen tanszékek létszámfejlesztésére és minősített oktatókkal való feltöltésére. A tanács határozata értelmében a szükséges dokumentumokat összeállították, felküldték a minisztériumba, amely véleményezésre és javaslatételre átadta a MAB-nak és FTT-nek.

Ez a tanácsülés határozott az egyetemi oktatás szempontjából lényeges új intézet és tanszékek felállításáról is:

Matematika és Informatika Intézet (Vezető: Dr. Kiss Péter)

Algebra és Számelméleti Tanszék

Analízis Tanszék

Geometria Tanszék

Számítástechnikai Tanszék

Növényélettani Tanszék

Történeti Segédtudományok Tanszéke

Általános és Elméleti Nyelvészeti Tanszék

Gazdaságelméleti Tanszék

Alkalmazott Közgazdaságtani Tanszék

Világirodalmi Tanszék

(1997. október 31-i T.Ü. jkve.)

1997 novemberében megérkezett a Magyar Akkreditációs Bizottság döntése, amely azonban kedvezőtlen volt a főiskolák, benne az egeri főiskola szempontjából is. A MAB nemhogy az egyetemi szintű képzést nem támogatta, hanem az 1993-as, illetve 1996-os módosított törvény értelmében még a főiskolai szintű képzést is megkérdőjelezte, csak ideiglenes akkreditációt hajtott végre, amely 2000. június 30-ig volt érvényes. 1999-ben a MAB-nak újabb akkreditációs eljárást kellett végrehajtani. A hivatkozott törvény cikk a

következésképpen szól: „Ha az intézmény nem felel meg a 3.§ (1) bekezdésében, illetve a 4.§ (1) bekezdésében foglalt követelményeknek, s azokat legkésőbb 2000. június 30-ig nem teljesíti, e határidő eltelte után a felsőoktatási intézményként nem működhet tovább, államilag elismert oklevelet nem bocsáthat ki, és a képzése államilag nem finanszírozható. Az intézmény átszervezéséről vagy megszüntetéséről a fenntartó gondoskodik”. (1996. 122. tc. 2. bek.)

A tájékoztatót adó dr. Zám Éva főigazgatónak is az volt a véleménye, hogy a döntően egyetemi oktatókból álló MAB-testület ilyen módon akarja kényszeríteni a főiskolákat, hogy az integrációba belemenjenek. Az egyetemi integráció tervezetét, melynek december 31-ig kellett volna elkészülni, sem a MAB, sem az FTT, sem a Rektori Konferencia nem fogadta el. A továbbiakban elmondta még, hogy rendelet készül a kreditrendszer bevezetéséről, valamint készülöben van egy „fehér könyv”, amelybe a felsőoktatás átszervezésének variációit írják le. Ebben a tanárképzésre vonatkozóan az várható, hogy különböző lehetőségeket ajánlanak fel a főiskolák számára, tehát vagy valamelyik egyetemhez integrálódik, vagy fokozatosan leépítik tanárképző funkcióit, vagy türelmi idő után 2010-ig egyetemmé alakul át. Ezekre a lehetőségekre a főiskolának fel kell készülni. (1997. november 21-i TÜ. jkve.)

Az 1997. december 12-én megtartott tanácsülésen a főigazgató szóbeli tájékoztatójában bejelentette, hogy a már korábban említett „Fehér Könyv” elkészült és nem sok jót tartalmaz a főiskoláknak.

1998 februárjában a Miskolci Egyetem ismét megkereste a főiskolát. Többszöri tárgyalások folytak. A főiskola részéről az az álláspont alakult ki, hogy semmiképpen nem akarunk a Miskolci Egyetem egy kara lenni. Azt javasoljuk, hogy az integráció úgy következzen be, hogy két évig szövetségként működne és ezalatt dolgozzunk ki egy integrált, új felsőoktatási intézményt. Azt kértük, hogy ennek az intézménynek a bölcsész- és természettudományi kara Egerben legyen. Ebbe Miskolc nem ment bele. Végül március 11-én olyan telefonbeszélgetésre került sor a miskolci rektor és az egri főigazgató között, hogy amennyiben Miskolc nem járul hozzá, hogy a bölcsészkar székhelye Egerben legyen, akkor a főiskola az április 30-ig beadandó közös pályázatot nem írja alá. (1998. március 13-i TÜ. jkve.)

Ez egy rendkívül nehéz és felelősségteljes, de az adott helyzetben egyetlen ésszerű döntés volt. Ha karként csatlakozunk a Miskolci Egyetemhez, akkor a miskolci székhelyű bölcsész- és természettudományi karok kiépítése után a Miskolci Egyetemi tanács egy határozattal megszüntethette volna az egri kart, ami ellen az egyetemi autonómia következtében még kormányzati szervek sem tehettek volna semmit. A felsőoktatási törvény elvileg lehetővé tette az önállóság megtartását, viszont vállalni kellett azt a kockázatot, ami-

vel főleg pénzügyi vonalon az önálló intézményeket fenyegették. Ezért volt ésszerű a főiskola vezetése részéről már évekkorábban, olyan nem tanári szakok beindítása, amelyek iránt a társadalmi igény jobban megmutatkozott.

1998 tavaszán az országgyűlési választások eredményeként új kormány került az ország élére, amely úgy látszik, nem ragaszkodott olyan mereven az integráció végrehajtásához. Szeptember elején a minisztérium kérdést intézett a főiskolához, hogy ragaszkodik-e változatlanul az önállóságához. Ezt a szándékot a főiskola tanácsa szeptember 18-i ülésén megerősítette. December 17-én a főigazgató már arról tájékoztatta a tanácsot, hogy a felsőoktatási integrációs folyamat befejezés előtt áll, s ebben a hálózatban az egri főiskola önálló intézményként működhet. Mivel az új állásfoglalás lehetővé teszi karok létesítését is, javasolta, hogy Egerben társadalomtudományi, természettudományi, gazdaság- és társadalomtudományi karok létesüljenek. Ez a tanácsülés döntött arról is, hogy figyelembe véve az intézmény képzési profiljának sokirányú kiterjedését, 1999. január 1-től a neve Eszterházy Károly Főiskola legyen. (1998. dec. 17-i TÜ. jkve.) (Mivel a névváltoztatáshoz törvénymódosítás kellett, végül is 2000. január 1-jétől lett ez az elnevezés.)

1999. február 17-én a főiskola meghívására Egerben járt és a díszteremben előadást tartott Pokorni Zoltán oktatási miniszter, s az utána lefolytatott beszélgetésen szó volt az integrációról, az önállóságot választó főiskola további helyzetéről, egyetemi szakindításokról, karok szervezéséről. (1999. február 12-i TÜ jkve.) Mivel az 1997. október 31-i egyetemi szakindítási javaslatot a MAB elutasította, 1999. június 29-én a tanács úgy döntött, hogy ismételten támogatja a biológia-, matematika- és történelemtanári egyetemi szintű képzés felterjesztését. (1999. jún. 29-i TÜ. jkve.) Ezt a felterjesztést a MAB 2000 tavaszán ismét visszautasította, mert a 2000. január 9-i tanácsülés jegyzőkönyve szerint dr. Mátyás Ferenc azt javasolta, hogy mivel az egyetemi szakindítás nem volt eredményes, a Matematika Intézetet szüntessék meg és legyen ismét egy Matematika Tanszék. Ekkor már az egyetemi szintű képzésre felterjesztett szakok közül egyedül a történelem szak volt versenyben. 2001. január 31-i keltezéssel megérkezett Pokorni Zoltán oktatási miniszter okirata, mely szerint „egyetemi szintű történelem alapképzésű szak indítását az Eszterházy Károly Főiskolán engedélyezem. A képzési idő: 10 félév. Az oklevélben szereplő szak megnevezése: okleveles történelem szakos bölcsész – illetve a tanári szakképesítés megszerzése esetén – okleveles történelem szakos bölcsész és tanár”. Ennek értelmében 2001 szeptemberében 50 nappali és 40 levelező tagozatos hallgatóval megindult az egyetemi szintű szaktanárképzés. A megváltozott és megnövekedett feladatok ellátására (a főiskolai szintű képzés természetesen továbbra is megmaradt) a június 8-i tanácsülés engedélyezte, hogy a Történelem Intézetben belül 5 tanszék jöjjön létre. A tanszékek oktatói száma alig

jöjjön létre. A tanszékek oktatói száma alig növekedett, minőségben azonban lényeges változások következtek be. Dr. Gebei Sándor és dr. Mózes Mihály kandidátusok habilitáltak és egyetemi tanári előléptetésben részesültek, főállású egyetemi tanárként a főiskolán oktat dr. Kertész István (a Testnevelési Egyetem tanszékvezető egyetemi tanára) és dr. Zachar József akadémiai doktor, ugyancsak egyetemi tanár. Mellékállásos egyetemi tanár dr. Für Lajos, aki 1986–1990 között az ELTE egyetemi tanára volt és dr. Vadász Sándor az ELTE egyetemi tanára. Rajtuk kívül két oktató kivételével mindenki kandidátusi vagy PhD fokozattal rendelkezik.

Bár 2001 tavaszán csak történelemből engedélyezték az egyetemi szakindítást, a főiskola vezetése 1998–2001 között az egyetemi struktúrának megfelelő nagyarányú szerkezeti átalakítást, intézetszervezést indított meg azoknál a tanszékeknél, ahol a személyi és tárgyi feltételek adva voltak. Megalakult a Biológiai és Környezettudományi Intézet, mely magában foglalja a Növényélettani Tanszéket, Növénytani Tanszéket, Állattani Tanszéket, Környezettudományi Tanszéket és az MTA Bryológiai Kutatócsoportját. Biológiából a főiskola egyetemi szakindítási kérelme 2002-ben is a MAB előtt van.

A szakirányú képzés kifejlődése és az általános pszichológiai képzés ellátása tette indokolttá 2001 nyarán a Pszichológiai Intézet létrehozását (intézetvezető dr. Estefánné dr. Varga Magdolna főiskolai tanár). Ez magában foglalja az Alkalmazott Pszichológia és Szociológia Tanszéket és a Társadalom- és Nevelépszichológiai Tanszéket.

Az 1990 után bekövetkezett gazdasági és társadalmi változások, a közgazdaságtudomány iránt megnövekedett érdeklődés és különösen az utóbbi évtizedben felgyorsult informatikai robbanás tette szükségessé a gazdaságtudományi és informatikai tanszékek rohamos fejlődését. 1999-ben előbb két tanszékkal, később négy tanszékkal megalakult a Gazdaságtudományi Intézet (Vállalkozás-gazdaságtan Tanszék, Marketing és Európai Gazdasági Kapcsolatok Tanszék, Közgazdaságtani Tanszék, Erőforrás-gazdaságtan és Jog Tanszék, Szakmai Idegennyelvi Csoport), melynek vezetője 2001. július 1-től dr. Zám Éva lett.

A főiskola számítógépekkel és más médiaberendezésekkel való felszerelése, a médiainformatika szakos hallgatók és általában a főiskolai hallgatói létszám nagyarányú megnövekedése tette indokolttá az Oktatástechnológiai Tanszék három részből álló Médiainformatikai Intézetté való átalakítását 2000 szeptemberében. Az intézet vezetője dr. Kis-Tóth Lajos főiskolai tanár lett. Az intézethez tartozik az Informatikai Tanszék, az Oktatás- és Kommunikációtechnológia Tanszék és a Regionális Informatikai Központ. Az oktatómunkán túl az intézet feladata az egész intézmény legmegfelelőbb technikai eszközökkel való ellátása is.

Az OM rendelkezése értelmében 2000. április 15-ig minden egyetemnek, főiskolának intézményfejlesztési tervet kell készíteni.

Az első részben részletezni kellett az oktatással-képzéssel, kutatással, szolgáltatással, szervezetfejlesztéssel kapcsolatos feladatokat. Ennek az értékelése kiváló minősítéssel szeptemberre megtörtént, s október 13-ig kellett felterjeszteni a beruházásokkal foglalkozó második részt. Az egész terv az intézmény négyéves fejlesztési elképzeléseit foglalta össze. A 2001. március 2-i tanácsülésen a főigazgató már arról tájékoztatta a tanácsot, hogy a fejlesztési tervnek ez a része is „A” minősítést (legjobb) kapott, s ezt lehetővé teszi a beruházási tervek elkészítését.

2001. június 30-án dr. Zám Éva főigazgatói megbízása lejárt, márciusban tehát ismét felvetődött a főigazgató-választás kérdése. A meghirdetett főigazgatói állásra dr. Hauser Zoltán, dr. Orbán Sándor és dr. Kárász Imre nyújtott be pályázatot. A 2001. március 30-i tanácsülés döntése értelmében dr. Hauser Zoltánt terjesztették fel új főigazgatónak. A tanácsülés javaslatával egyetértve, a kormány 2001. augusztus 1-től négy év időtartamra dr. Hauser Zoltánt bízta meg a főigazgatói teendők ellátásával. Az intézmény általános főigazgató-helyettese dr. Kis-Tóth Lajos lett, dr. Kaló Ferenc és dr. Orbán Sándor főigazgató-helyettesi státusa nem változott.

Igen bizonytalan volt a kormány állásfoglalása az egyetemi-főiskolai karok ügyében. A főigazgató 1998 decemberében arról tájékoztatta a főiskolai tanácsot, hogy engedélyezik karok létesítését. Egy évig nem történt semmi, 1999 decemberében viszont arról kapott tájékoztatást a főiskola, hogy december 14-én a kormány döntött a karok létesítéséről, de a nem integrálódó intézményekre ez nem vonatkozik. Ettől függetlenül az egri főiskola bölcsészettudományi, természettudományi és gazdaság- és társadalomtudományi karalapítási kérelme már a MAB előtt volt, s 2001 őszén, illetve 2002 tavaszán az OM a karok alapítását engedélyezte. (Főig. Hírlevél, II. évf. 4. sz.)

A Főiskolai Tanács azonban már ezt megelőzően döntött arról, hogy három kart hoz létre. A Bölcsészettudományi Főiskolai Kart, Természettudományi Főiskolai Kart, Gazdaság- és Társadalomtudományi Főiskolai Kart. Bár ekkor még hivatalos megerősítést nem nyert, már ismert volt, hogy a karokra osztott felsőoktatási intézmény élén rektor áll. A miniszterelnök 2002. április 12-én kelt 16/2002.(IV.12.) ME számú határozatában arról értesítette dr. Hauser Zoltán főiskolai főigazgatót, hogy 2002. január 1-jétől 2005. július 31-ig terjedő időtartamra a főiskolai rektori teendők ellátásával bízta meg. A rektor munkáját három rektorhelyettes segíti. A karok élére kari főigazgatókat és főigazgató-helyetteseket kellett választani, s munkájukat 11–15 fős kari tanácsok segítik (Hírlevél, II. évf. 3. sz.). Június 28-án a főiskolai tanács véleményezte a pályázatokat, s javaslata alapján a rektor megbízta a kari vezetőket. A Bölcsészettudományi Kar főigazgatója dr. Mó-

zes Mihály tanszékvezető egyetemi tanár, helyettese Lőrinczné dr. Thiel Katalin főiskolai tanár. A Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar főigazgatója dr. Zám Éva tanszékvezető főiskolai tanár, helyettese dr. Estefánné dr. Varga Magdolna. A Természettudományi Kar főigazgatója dr. Orbán Sándor tanszékvezető egyetemi tanár, helyettese dr. Pozder Péter tanszékvezető főiskolai docens.

A főiskolán bekövetkezett érdemi változások, a kari szerveződés, struktúraváltás, egyetemi szakindítás mellett most már indokolt volt a felsőoktatási intézményeket szimbolizáló jelképek alkalmazása is. Ilyen volt a talár, a díszlánc, a főiskola megváltozott logója stb. Az Eszterházy püspök által egyetemnek tervezetett Líceum épületében 1774. november 8-én indult meg a teológiai, bölcséleti, jogi és orvosi fakultáson az oktatás. A főiskola ezen tervezett egyetem jogutódjának tekintette magát és az egyetemi oktatás megindulásának 225. évfordulóján, 1999. november 19-én megtartott ünnepséggel ez deklaráta is.

Ilyen előzmények után került sor 2002. szeptember 6-án a Gárdonyi Géza Színházban a főiskola 229. tanévének megnyitó díszünnepségére. A díszünnepségen került sor a főiskolai jelképek avatására, a főiskolai rektor, rektorhelyettesek, kari főigazgatók, főigazgató-helyettesek ünnepélyes beiktatására. Az ünnepségen részt vettek a megye és a város vezetői, az ünnepi beszédet Mang Béla, az Oktatási Minisztérium államtitkár-helyettese tartotta.

Ezzel lezárult egy tíz évig tartó nehéz küzdelem, amelyből a főiskola önállóságát megtartva, strukturálisan és tudományos szempontból megerősödve került ki.

Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola főiskolai szenátusának határozata

1. Az egri Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola szenátusa -- mint elvi programot -- elfogadta az Észak-magyarországi Universitas Egyesülés Igazgató Tanácsa által (a koncepció kimunkálásához felkért szakmai bizottság javaslata alapján is) összeállított és elfogadott észak-magyarországi regionális fejlesztési koncepciót, azzal a kiegészítéssel, hogy mielőbb operatív munkára kéri fel a résztvevő intézményeket.
2. A főiskola szenátusa e határozatában úgy döntött, hogy csatlakozik az Észak-magyarországi Universitas Egyesülés keretein belül a regionális felsőoktatási fejlesztési koncepcióban megfogalmazott elvi integrációhoz, és megbízza oktatási-szervezeti egységeit, hogy a Miskolci Egyetem hasonló egységeivel együttesen aktívan vegyenek részt közös szakmai programok kidolgozásában.

Az intézmények saját érdekeiknek, irányító szervei útmutatásuknak megfelelően mindaddig tartsák meg eddigi jogi státuszukat és gazdasági önállóságukat, amíg ennek feladására kedvezőbb finanszírozási rendszer, illetve jogi háttér nem ösztönzi őket.

Határidő: október 31. és folyamatos

3. A Miskolci Egyetem egyetemi tanácsának 1993. június 17-én hozott határozata szerint, melyben -- mint Észak-magyarországi Universitas Egyesülés-tag intézmény -- javasolta főiskolánknak közös karok megalapítását, a főiskolai szenátus úgy határozott, hogy a felsőoktatási törvény szabta feltételek szerint tegyen közös javaslatot e két intézmény a művelődési és közoktatási miniszteren keresztül a kormánynak

- bölcsészettudományi kar, és
- természettudományi kar létrehozására két központtal (Miskolc--Eger).

Úgy, hogy az Észak-magyarországi Universitas Egyesülés keretein belül a csatlakozó intézmények az egyetemi szintű képzésre jogosító felhatalmazást is kapjanak.

Határidő: a Miskolci Egyetemmel
egyeztetett időpontban, de
legkésőbb október 31-ig

4. A főiskolai szenátus kezdeményezi, hogy az előző két közös karra vonatkozó javaslattal együtt, Egerben:

-- művészeti és testnevelési kar, és
-- tanárképzési kar

létrehozásának felterjesztésére kerüljön sor a művelődési és közoktatási miniszteren keresztül a kormányhoz.

Határidő: a Miskolci Egyetemmel egyeztetett időpontban, de legkésőbb október 31-ig

5. A közös karok létrehozásáig egyetemi szintű közös szakok indítására kell javaslatot tenni az 1994/95-ös tanévre. Ezek a szakok: angol, német, matematika, fizika, kémia és csak Egerben: biológia, francia
A Miskolci Egyetemmel további tárgyalásokat kell folytatni a többi közös szak indítására.

Határidő: 1993. szeptember 24.

6. A főiskolai szenátus igényli az Észak-magyarországi Universitas Egyesülés Igazgató Tanács elnökének és ügyvezető igazgatójának koordináló, szakmai és jogi feltételeket megteremtő munkáját az integráció kialakításában a következő év (1994) folyamán.

7. A Miskolci Egyetem egyetemi tanácsának határozata alapján szintén javasolja: "olyan jogi- gazdasági- oktatási szakértői bizottság létrehozását, amely alkalmas az integráció bármely fázisában és formájában az együttműködés funkcionális és jogi feltételeit kidolgozni".

Határidő: 1993. október 15.

8. A főiskolai szenátus ezen határozatát meg kell küldeni (megküldi) az Észak-magyarországi Universitas Egyesülés tag intézmény vezetőinek és a Művelődési és Közoktatási Minisztérium Felsőoktatási és Kutatási Főosztályának.

Eger, 1993. szeptember 24.

Főiskolai szenátus

A kiadmány hitelül:

Dr. Rózsa Sándor
a szenátus titkára